

## מסורת הש"ס

(6) כלום פסח מ"ע פ"ש  
 (7) בנמשלה אלהם טענה מה  
 (8) וע"פ  
 (9) והמייזען;  
 (10) ג' דברים נ"ה;  
 (11) (לעיל מ"ו: ז')  
 (12) (לעיל מ"ו: ז')  
 (13) (לעיל מ"ו: ז')  
 (14) (לעיל מ"ו: ז')  
 (15) (לעיל מ"ו: ז')  
 (16) (לעיל מ"ו: ז')  
 (17) (לעיל מ"ו: ז')  
 (18) (לעיל מ"ו: ז')  
 (19) (לעיל מ"ו: ז')  
 (20) (לעיל מ"ו: ז')  
 (21) (לעיל מ"ו: ז')  
 (22) (לעיל מ"ו: ז')  
 (23) (לעיל מ"ו: ז')  
 (24) (לעיל מ"ו: ז')  
 (25) (לעיל מ"ו: ז')  
 (26) (לעיל מ"ו: ז')  
 (27) (לעיל מ"ו: ז')  
 (28) (לעיל מ"ו: ז')  
 (29) (לעיל מ"ו: ז')  
 (30) (לעיל מ"ו: ז')  
 (31) (לעיל מ"ו: ז')  
 (32) (לעיל מ"ו: ז')  
 (33) (לעיל מ"ו: ז')  
 (34) (לעיל מ"ו: ז')  
 (35) (לעיל מ"ו: ז')  
 (36) (לעיל מ"ו: ז')  
 (37) (לעיל מ"ו: ז')  
 (38) (לעיל מ"ו: ז')  
 (39) (לעיל מ"ו: ז')  
 (40) (לעיל מ"ו: ז')  
 (41) (לעיל מ"ו: ז')  
 (42) (לעיל מ"ו: ז')  
 (43) (לעיל מ"ו: ז')  
 (44) (לעיל מ"ו: ז')  
 (45) (לעיל מ"ו: ז')  
 (46) (לעיל מ"ו: ז')  
 (47) (לעיל מ"ו: ז')  
 (48) (לעיל מ"ו: ז')  
 (49) (לעיל מ"ו: ז')  
 (50) (לעיל מ"ו: ז')  
 (51) (לעיל מ"ו: ז')  
 (52) (לעיל מ"ו: ז')  
 (53) (לעיל מ"ו: ז')  
 (54) (לעיל מ"ו: ז')  
 (55) (לעיל מ"ו: ז')  
 (56) (לעיל מ"ו: ז')  
 (57) (לעיל מ"ו: ז')  
 (58) (לעיל מ"ו: ז')  
 (59) (לעיל מ"ו: ז')  
 (60) (לעיל מ"ו: ז')  
 (61) (לעיל מ"ו: ז')  
 (62) (לעיל מ"ו: ז')  
 (63) (לעיל מ"ו: ז')  
 (64) (לעיל מ"ו: ז')  
 (65) (לעיל מ"ו: ז')  
 (66) (לעיל מ"ו: ז')  
 (67) (לעיל מ"ו: ז')  
 (68) (לעיל מ"ו: ז')  
 (69) (לעיל מ"ו: ז')  
 (70) (לעיל מ"ו: ז')  
 (71) (לעיל מ"ו: ז')  
 (72) (לעיל מ"ו: ז')  
 (73) (לעיל מ"ו: ז')  
 (74) (לעיל מ"ו: ז')  
 (75) (לעיל מ"ו: ז')  
 (76) (לעיל מ"ו: ז')  
 (77) (לעיל מ"ו: ז')  
 (78) (לעיל מ"ו: ז')  
 (79) (לעיל מ"ו: ז')  
 (80) (לעיל מ"ו: ז')  
 (81) (לעיל מ"ו: ז')  
 (82) (לעיל מ"ו: ז')  
 (83) (לעיל מ"ו: ז')  
 (84) (לעיל מ"ו: ז')  
 (85) (לעיל מ"ו: ז')  
 (86) (לעיל מ"ו: ז')  
 (87) (לעיל מ"ו: ז')  
 (88) (לעיל מ"ו: ז')  
 (89) (לעיל מ"ו: ז')  
 (90) (לעיל מ"ו: ז')  
 (91) (לעיל מ"ו: ז')  
 (92) (לעיל מ"ו: ז')  
 (93) (לעיל מ"ו: ז')  
 (94) (לעיל מ"ו: ז')  
 (95) (לעיל מ"ו: ז')  
 (96) (לעיל מ"ו: ז')  
 (97) (לעיל מ"ו: ז')  
 (98) (לעיל מ"ו: ז')  
 (99) (לעיל מ"ו: ז')  
 (100) (לעיל מ"ו: ז')

הגהות מהר"ב  
רנשבורג

**א** רש"י ד"ה מידי  
לדורומיה וכו' הלכך לא  
מיתקרי תשמיש ידיה  
בהנאה אף וכו' נמחק מלת  
אף: **ב** תוס' ד"ה נתנו  
וכו' בלא נתנמו לספר נמי  
טהור מן המדרס. כ"צ ע'  
שבת דף נח ע"א תוס'  
גד"ה אע"פ וכו' מה  
שכתבו בזה ודוק היטב:

מוסף רש"י

ולאבוי כו' אי לא  
אזמניה לא. קדיש ושרי  
למילך ציה (ברכות כג:).  
החוצב קבר לאבוי.  
ממנה, לא קבר צו הן  
עולמה, דכין להחנן למת  
נאסר ככל הנאה, וקס"ד  
דה"ה נמי אס חצבו לאיש  
אחר (ש"ע ח:). קבר  
חדש. ולא למת חומן אלא  
חצבו סתם ולעשרתו צו מת  
ינקרבו צו (שם).

רבינו חננאל

גמר שם שם מע"ז שנאמר  
ע"ז שבו שם מה גרויה מה  
ע"ז הבנומה לא מהמסר  
עד שתיבער עליה רמא כן  
והותבין עליה ומה כ"ח  
הבט' בל"ם פור' כ"ח  
כפה שבאמר מרדס תנתה  
עד הספר טתור מן המרדס  
אבל טתור טתור מה ונתן  
בבס' זב"ס פ"ז אמר  
ר' יהושע נ"ב שישבה  
ע"ס השטורה במטה כיפה  
שבראש טתור מלוא מרדס  
שיבה בספניה טתור  
שבראש הש"ס שבספניה  
טתור מרדס ש"ס ומהנה  
ממילא היה ופרקי נתנו  
וצרכנו להם ומהנה ומהנה  
ויכרחו להם ומהנה ומהנה  
לפיקי נתנו היה ומהנה  
ויכרחו להם ומהנה ומהנה  
סודר ואומניה למעיר ביה  
תפילין וצר ביה תפילין  
אסור למעיר ביה וזו  
אומניה לזה צר ביה עד  
וזה ולא ואומניה שרי  
למעיר ביה וזו ומהנה  
סודר ומהנה ומהנה ומהנה  
כס' כע"י ומהנה ומהנה

# נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

**משמשין**. של מת: **משמשין**. של עבודת כוכבים: **גמריין**. ללא מיתקרי  
בזהמנה דהאי קרא אשר עדו שם במשמי עבודת כוכבים מוקמין  
לילה במס' ע"ג (דף נא): דתניא אבד תאכדון את כל המקומות כלים  
שנשתמשו בהן לע"ז הכבוד מדבר דאילו מקומות ממש לא מיתקרי  
דכתביז אלהיהם על ההרים ולא ההרים  
אלהיהם יכול יהו נאסרין מיד משעת  
הומנה: ת"ל אשר עדו שם משמשין  
מאי: **מידי דאורחיה**. דהיינו אלהיהם  
לעשות קן אצל ע"ז אסורה לעבוד  
ואף לזני נח הלכן לא מיתקרא תשמיש  
לדידה בזהמנה א אף בזהמנה דילמא  
ממהדרי ביה ולא משמשי ביה עבודת  
כוכבים: **הפא**. לעף: **שהוא עמא**  
**מדרס**. שאף קרא ר' למדור פמי'  
משפלתו ויושבד עליו או נשנות  
למדרסא

משמשין ממשמשין גמרינן לאפוקי עגלה  
ערופה והיא גופה קדושה ואבין מ"ט לא  
גמר מעבודת כוכבים אמר לך מידי דאורחיה  
ממידי דאורחיה גמרינן לאפוקי עבודת  
כוכבים דלאו אורחא: (סימן כפ"ה נפש"ה  
דחצי"ב א נכיס"א דאומנ"א) מיתבי <sup>ו</sup> כפה  
להוא טמא מדרס ונתנתו לספר טהור מן  
המדרס אבל טמא <sup>ז</sup> (מגע מדרס) אימא  
נתנתו וכרכתו למה לי נתנתו וכרכתו  
כדרכ חסדא דאמר רב חסדא יהא <sup>ח</sup> סודרא  
דאומניה למיצר ביה תפילין וצר ביה תפילין  
אסור למיצר ביה פשיטי אומניה ולא צר ביה  
צר ביה ולא אומניה שרי למיצר ביה פשיטי  
ולאבין דאמר <sup>ט</sup> הזמנה מילתא היא אומניה  
אע"ג דלא צר ביה צר ביה אי אומניה אין אי  
לא אומניה לא ת"ש יפוש שבנאו לשם חי  
מותר בהנאה הוסיף בו דימוס אחד לשם  
מת אסור בהנאה הכא במאי עסקין <sup>י</sup> דרמא  
ביה מת אי הכי מאי איריא הוסיף כי לא  
הוסיף נמי לא צריכא יאע"ג דפנייה אמר  
רפרס בר פפא אמר רב חסדא יאם היה  
מכירו חולצו ומותר <sup>יא</sup> ת"ש החוצב קבר  
לאביו והלך וקברו בקבר אחר הרי זה לא  
יקבר בו עולמית התם משום כבוד אביו  
הכי נמי מסתברא דקתני סיפא רבן שמעון  
בן גמליאל אומר אף החוצב אבנים לאביו  
והלך וקברו במקום אחר הרי זה לא יקבר  
בהן עולמית אי אמרת בשלמא משום כבוד  
אביו שפיר אלא אי אמרת משום הזמנה  
<sup>יב</sup> טווי לאריגה מי איכא למאן דאמר ת"ש  
קבר חדש מותר בהנאה הטיל בו גפל  
אסור בהנאה הטיל אין לא הטיל לא ה"ה  
דאע"ג דלא הטיל ולאפוקי מדרבן שמעון  
בן גמליאל דאמר <sup>יג</sup> אין לגפלים תפיסת  
הקבר קמ"ל ת"ש <sup>יד</sup> מותר המתים למתים  
מותר המת ליורשיו הכא במאי עסקין  
שגבו מחיים הא לא תני הכי דתנן <sup>יז</sup> מותר  
המתים למתים מותר המת ליורשיו ותני

עלה כיצד גבו למתים סתם זהו מותר להס  
מותר המת ליורשיו וליטעמך אימא סיפא  
שיבא אליהו ד' נתן ואמר יעשנו דימום על  
אביו מתרץ לטעמיה ורבא מתרץ לטעמיה אנ  
מילתא היא ח"ק סבר דחזי ליה תפיס דלא חזי  
אי תפיס אי לא תפיס הלכך לא ינע בהן ע  
ליה דודאי תפיס הלכך יעשה דימום על קב  
הזמנה לאו מילתא היא תנא קמא סבר כי ב  
יורשין ור"מ מספקא ליה אי מחיל אי לא מו  
נתן פשיטא ליה דלא מחיל הלכך יעשה ו  
מסתו ת"ש "היו אביו ואמו מזוקקין בו כלל

**משמשין ממשמשין גמרינן.** <sup>6</sup>מיהו מת מנהו גופיה ליפני מעגלה ערופה כדאיחא צפ"צ דמסכת ע"ג (דף טו: ושם) וא"ת ועורו של מת מי גרע ומתכריעין דלמרי' בהעור והרוטב (חולין דף קכג). דבר תורה עור אדם טהור ומפני מה אמרו טמא מפני שלא יעשה אדם מעור אצלו ואמרו שטייחין לחמור אלמלא ליכא מאיסורא דלדורייתא ומפשה ר"ת דלע"ג דלסור דלסור מלאורייתא והוכרכו לגזור טומאה משום דחמירא לכו לאינשי טומאה מאיסורא כדאשכחן בסוף כ"ד ג' (פסחים דף פה). הפיגול והנוטר מטמאין את הידים משום חשדי כהונה ומשום עללו כהונה אע"ג דצנאו הכי איכא לאו דכל תומרי' נמי **נחטף** חטפה חטפה נמי

לאצ"י דנקט האורג דמשמע  
זאצאל ייחד לא והמ"ל הכא בדאיתא  
זשינוי מעשה דהא אין כלי עולה  
ממומאמו אלא זשינוי מעשה וכן  
ההיא דנפש שזנאו לשם חי והוסף  
בל דיומס אחד לשם מת משמע דיחוד  
באלא הוסף לא מהני מדפרק מיניה  
לדברא וואצ"י ייחא וכן מדנקט כי  
שעשאו להניח תפילין ולא נקט יחד  
יכופת שאור שייחדה לישיבה דפ' אלו  
עוברין (שם דף מה: ושם) וסדין  
שעשאו וילון דהקומץ רבה (מנחות  
דף כז: ושם) הנך נמי בדאיתא שינוי  
מעשה מיהו קשה דא"כ בלא נתנתו  
אספר נמי טעור מן המדרש ב' אתא  
איכא שינוי מעשה ומההיא דלוי אצ"י  
אמו מזרקין בו כלים משמע דזריקה  
בעלמא בלא שום מעשה מהני לאצ"י  
י"ל דיחוד דדיבור בעלמא לא מהני  
אלא א"כ נטלו ואמר זה יהיה למת  
ולספר והא דנקט האורג לאו דוקא  
אלא משום רבותא דרזא דאפ' דאפ':  
**מותר** המת **צויר**.  
זימא אי בגבז מעות טווי לאריג  
מי איכא למ"ד ואי בגבז בגדים  
היאך יעשה דיומס לקצרו הא אי  
אפשר לקנותו דאסור בהנאה כי  
ההיא אינטלא דמיתלא דאפרסוקא  
זי"ל דפרסוקא שאני א"כ מעות  
מטווי לאריגא משום דחוו  
למיהא בבו כל מילי:

למִתִּים גְּבוּ לִמֵּת זֶה זֶה וְזֶה  
וְאָמַר לֹא יֵנַע בְּהֵן עַד  
אוֹ יִזְלוּף לִפְנֵי מִטְתּוֹ אֲלֵא  
מִתְרִין לְטַעֲמִיָּה דב"ע הִזְמִנָּה  
לֹא תִפִּים וּר"מ מִסְפָּקָא לִיָּה  
שִׁבְיָא אֱלִיהּ וּר' נִתָּן פְּשִׁיטָא  
וּרְבָא מִתְרִין לְטַעֲמִיָּה לִכ"ע  
לִיָּה אַחוּלִי מַחִיל זִילוּתִיָּה גְּבִי  
הַלֵּכך לֹא יֵנַע בְּהֵן כּו' וּרְבִי  
יוֹסֵף עַל קִבְרוֹ אוֹ יִזְלוּף לִפְנֵי  
מִצּוֹה עַל הָאֲחֵרִים לְהַצִּילֵן  
הֵתם

דעצי לאשמוענין דנפל תופס קברו  
גבו דזקה למחי מזהו או לעניים  
ות מהן. אלמא הזמנה לאו מילתא  
: דימוס. בנין: זילוף. יין: מסרץ  
פסקא ליה. הלכך צלא דעת יורשין  
נתן לאו משום איסורי הנאה הוא  
ליה שיתבזה לאחר מיתתו להנאת  
סוקר את כל ממונס עלייו: מזה על  
היה דאי מילתא היא ליכא הלאה:  
הפס

עין משפט  
נר מצוה

גג א ב מיי פריז מהל  
 כלס הלס י  
 רב א מיי פריז מהלס  
 מפילן הלס ט סג  
 עשין ח טור שש יריח  
 סימן טס סקף א  
 גה ד א מיי פריז  
 מהלו חל הלס  
 סג ששן מריס ט טושיס  
 יריח סימן טס סקף א  
 מהלס  
 מנת עיסי הילי  
 סג ששן קס טור שש  
 יריח סימן טס סקף א  
 גז א מיי פריז מהלס  
 חל הלס ט סג  
 עשין ט טושיס יריח  
 שס סקף א ורד אלס  
 ט טושיס פריז יריח  
 ט טושיס פריז יריח  
 ט טושיס פריז יריח

**ורבינו חננאל** (הנשיא)  
 תרומיהו אבל אלא בלא  
 אלא לא מוהי. בכחנותו פ' כ'  
 הקשה אמר דתנן במס'  
 כלים פרק כ"ז סרין שהוא  
 מטמא מדרס ועשאו וילון  
 סהורון מן המדרס אלא  
 טמא מדרס מדרס אמר  
 יוסי וכו' באיזה מדרס  
 נגעו זה אלא אם אלא נגע בו  
 וכו' וטמא מדרס אלא מסיפא  
 מודה ר' יוסי ב'ב' סדינין  
 המקפילין ומתנין ועוד  
 השקולין מדרס עליון העליון  
 טמא מדרס והתחתון טמא  
 מדרס מדרס מדרס ש"מ  
 כלל שמואל אלא משכב אלא  
 מושב מדרס עליו חזק  
 מדרס מדרס והיא טמאה  
 (הקלה) (מהדרין) פ' טמא  
 מדרס מדרס מדרס אמר  
 יהיה סדין טמא מדרס  
 ומגע מדרס ועשאו וילון  
 סהורון מן המדרס ונשאה  
 טמא מדרס מדרס נשאה  
 בו: וזה דאמר בר פפא ר' יוסה  
 הכריז להוהי דיומא  
 ואדפסיה לוש מן חולצה  
 ומותר אותו נפש שבאנו  
 לשם ח' פשוט הוא: והוא  
 דאמר ר' שבא ר' אבהו  
 באבנים אחר אלא יקבר בו  
 ועלמית. פריך אלא התם  
 אלא משום הדומה מילתא  
 אלא משום כבוד  
 אביו וכן מותר המהם  
 מילתא מתוך המהם לויורשי  
 כיצד נגע בלמ סתם וזה  
 מותר המהם למתים גבו  
 למפתה זה וזה מותר המהם  
 לויורשי וכו' אומר לא יגע  
 בבהן עד שיבא אליהו ר'  
 נתן קבור יעשה דיומא  
 עד קבור או וילוף דיומא  
 משהו אלא מתוך ח' יעשה  
 מילתא אלא מילתא חזק  
 מילתא חזק כהו ככולהו  
 יוסי מביא ליה וירושין  
 משייריה מדרס מנין וזה  
 נגדכו ליה מלכריכין מחיל  
 גבייהו לפיכך  
 מילתא חזק מילתא לויורשי  
 וירושין מספיק אלא י  
 מחיל אלא יעשה לפיכך  
 נתן אלא יעשה אלא  
 חזק משייריה ליה דלא